

Idänverijuuri

Rysk småborre
Agrimonia pilosa

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 1066/2023)
Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1939

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)
BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, heik-
kenevä



Luonnehdinta

Idänverijuuri on monivuotinen, kookas, jopa yli metrin mittaiseksi kasvava monivartinen ruoho. Lehdyköitä on 3–4 paria, ne ovat suonia pitkin karvaiset ja niiden suippo tyvi on ehytlaitainen. Pienet, kalpeankeltaiset kukat muodostavat version latvaan pitkän, hoikan tertun heinä-elokuussa. Idänverijuuren syysväriyty on loistavan punainen. Yleisemmän maarianverijuuren (*Agrimonia eupatoria*) kukat ovat kirkkaankeltaiset, lehdet kauttaaltaan karvaiset ja lehdyköiden tyvi hammaslaitainen. Pähkylät ovat koukkupiikkisen kukapohjuksen sisällä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Idänverijuuri on perinteisen maatalouskulttuurin seuralaiskasvi. Se kasvaa niityillä, hakamailla, valoissa metsänreunoissa ja tienvarsilla. Siemenet tarvitsevat itääkseen rikkoutunutta maanpintaa ja varsinkin taimien kasvuun lähdölle riittävä valon saanti on tärkeää. Idänverijuuri saattaa epäsuotuisissa oloissa sinnitellä kymmeniä vuosia tuottamatta jälkeläisiä. Suomessa, levinneisyysalueensa länsirajalla, idänverijuuri esiintyy suppealla alueella Etelä-Hämeessä.

Nykytila ja uhkatekijät

Idänverijuuri on taantunut perinteisen karjanhoidon loputtua sen kasvupaikoilla. Sitä uhkaavat kasvupaikkojen umpeutuminen ja metsittyminen sekä kilpailu korkeammassa kasvilaisuudessa paremmin selviävien lajien kanssa. Tienvarsiesiintymien uhkana ovat muun muassa tienlevennykset. Useita esiintymiä on viime vuosina hoidettu puustoa ja pensaikkaa raivaamalla. Hoidon ansiosta esiintymät ovat säilyneet vakaina. Lajin huono siemenellinen uudistuminen on kuitenkin estänyt joidenkin taantuneiden populaatioiden elpymisen. Noin puolet idänverijuuren kasvupaikoista on Natura 2000 -alueilla. Kasvitieteellisessä puutarhassa kasvateista yksilöistä lisättyjä taimia on tiedotustarkoituksessa siirretty Isojärven kansallispuistoon kahden torpan pihapiireihin, joissa ne viihtyvät hyvin.

Hoitosuositukset

Jotta idänverijuuren esiintymä säilyisi elinvoimaisena, kasvupaikka on pidettävä avoimena pensaikkaa raivaamalla ja niittämällä tai laiduntamalla. Kasvin uudistuminen edellyttää maanpinnan paljastamista. Metsänkäsitelyssä idänverijuuren esiintymä otetaan huomioon siten, ettei kasvupaikalla varastoida puita eikä kasvupaikan yli ajeta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.
- Kalliovirta, M. 2017. Idänverijuuri (*Agrimonia pilosa* Ledeb.). Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. S. 200–202. Suomen ympäristö 1/2017.
- Kemppainen, E. & Mäkelä, K. 2012. Idänverijuuri – rysk småborre. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 29–31. Tammi, Helsinki.

Kuva: Eija Kemppainen